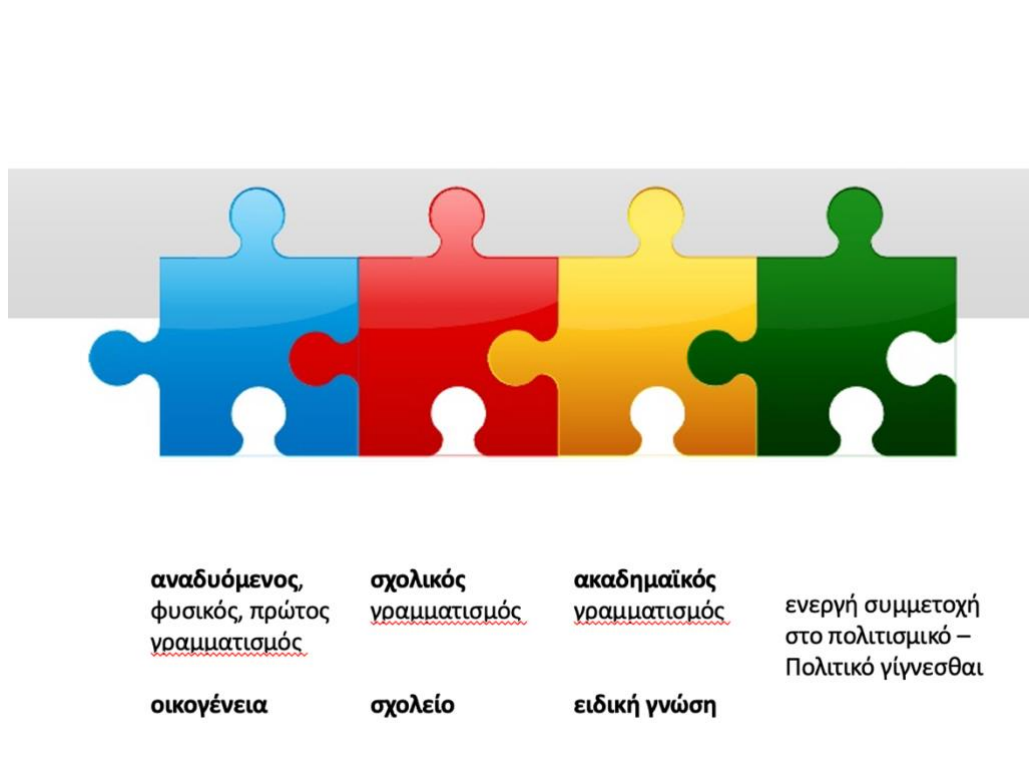

Μάθημα: Ο γραπτός λόγος στο νηπιαγωγείο Εαρινό εξάμηνο ακ. έτους 2023-24

ΜΑΘΗΜΑ 3^ο: Γραμματισμός – Ανάγνωση

Γραμματισμός είναι η ικανότητα αναγνώρισης, κατανόησης, δημιουργίας, επικοινωνίας και χρήσης των ΤΠΕ, μέσω του έντυπου/γραπτού λόγου σε ποικιλία περιστάσεων επικοινωνίας. Ο γραμματισμός περιλαμβάνει ένα συνεχές μάθησης που καθιστά ικανά τα άτομα να επιτυγχάνουν τους στόχους τους, να αναπτύσσουν τις γνώσεις και τις δυνατότητές τους και να συμμετέχουν πλήρως στην κοινότητα και την ευρύτερη κοινωνία που ζουν. (UNESCO. 2005. Aspects of Literacy Assessment: Topics and issues from the UNESCO Expert Meeting, 10-12 June, 2003)

«...το να είναι κανείς εγγράμματος σημαίνει να μπορεί να κάνει χρήση των πιο επεξεργασμένων μορφών της γλώσσας που χρησιμοποιούνται στο γραπτό λόγο – και του συστήματος των κοινωνικών αξιών που τον συνοδεύουν» (Halliday, 1996: 340)
Χρησιμοποιούμε τον όρο γραμματισμό «για να αναφερθούμε ειδικότερα στη γραφή διακρίνοντάς την από την ομιλία: στις πρακτικές γραφής και ανάγνωσης, στις μορφές της γλώσσας και στους τρόπους νοηματοδότησης, που τυπικά συνδέονται με αυτές» (Halliday, 1996: 341)

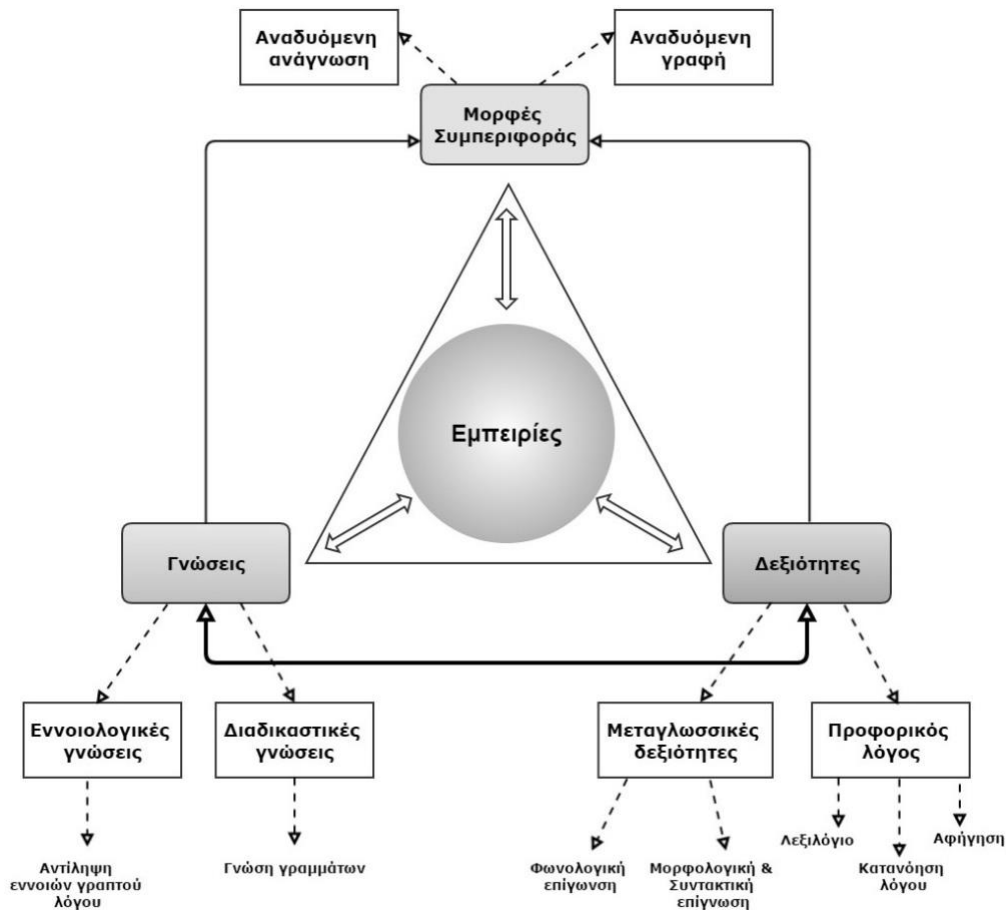
Γραμματισμός είναι η ικανότητα να χρησιμοποιείς με επάρκεια (λειτουργικός γραμματισμός – functional literacy) και κριτικό αναστοχασμό (κριτικός γραμματισμός) το γραπτό λόγο.

Ο λειτουργικός γραμματισμός περιλαμβάνει κείμενα της καθημερινότητας αλλά και σχολικά/επιστημονικά κείμενα.

Ο κριτικός γραμματισμός αναφέρεται σε μια διαδικασία προς την απόκτηση κριτικής κοινωνικής και πολιτικής συνειδητοποίησης, η οποία εστιάζει περισσότερο στην

«ανάγνωση του κόσμου» (“world”) παρά την «ανάγνωση της «λέξης» (“word”) (Freire,1973, Freire & Macedo,1987)

Το σύνολο των **δεξιοτήτων**, των **γνώσεων** και των **στάσεων** που προηγούνται της εκμάθησης της ανάγνωσης και της γραφής (στην Α' δημοτικού), καθώς και οι **περιστάσεις** και οι **ευκαιρίες του περιβάλλοντος** που επηρεάζουν φυσικά την ανάπτυξή τους, αλλά και οι πρακτικές που εφαρμόζονται σκοπίμως για να ενισχύσουν αυτή την ανάπτυξη, αποτελούν τη διαδικασία του αναδύομενου γραμματισμού. Pinto (2003, όπ. αναφ. στο Cravana, 2012: 54)

Το μοντέλο των πεδίων και των συστατικών στοιχείων του αναδύομενου γραμματισμού (Μανωλίτσης, 2016)

Ο γραμματισμός συνδέεται με την γραπτή επικοινωνία και τις μορφές της γλώσσας που χρησιμοποιούνται συνήθως στα γραπτά κείμενα.

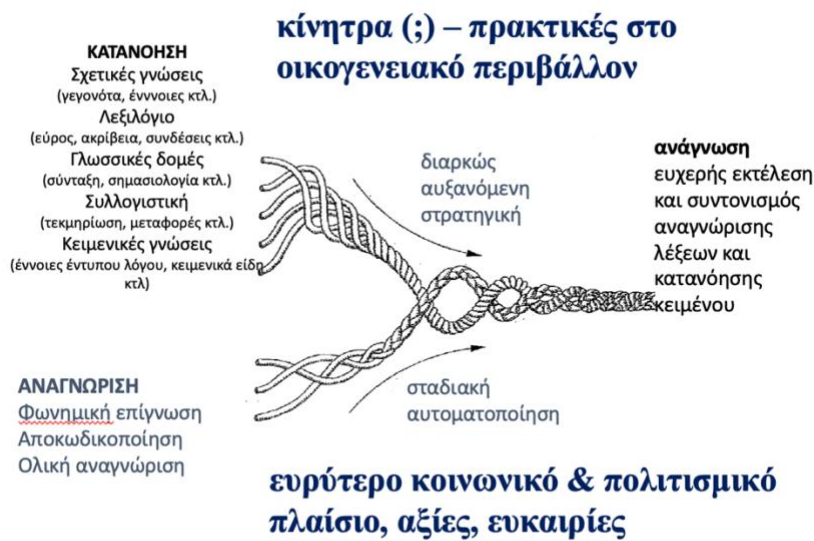
Η πορεία εγγραμματισμού ξεκινά στην οικογένεια και συνεχίζεται στην προσχολική κι αργότερα στην δημοτική εκπαίδευση κτλ.

Ο πρώτος γραμματισμός συνδέεται με το κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον στο οποίο μεγαλώνει ένα παιδί και κάποια περιβάλλοντα (οικογενειακά ή ευρύτερα) είναι υποστηρικτικά και κάποια άλλα είναι λιγότερο υποστηρικτικά. [Bernstein: επεξεργασμένος – περιορισμένος κώδικας, Bourdieu: περιορισμένο κώδικας]

«**Διαβάζω σημαίνει κατανοώ ένα νόημα και τους τρόπους που αυτό παρουσιάζεται.** Όταν διαβάζω έχω ένα λόγο για να το κάνω. Θέλω να μάθω κάτι, θέλω να πληροφορηθώ για κάτι, θέλω να μάθω πώς θα βρω το δίκιο μου κ.λπ.

Κάθε φορά που διαβάζω δεν διαβάζω μόνον συλλαβές ή λέξεις αλλά διαβάζω και ερμηνεύω σύμφωνα με τις δικές μου επιθυμίες και ανάγκες, δηλαδή, σύμφωνα με τον τρόπο που έχω μάθει να διαβάζω τον κόσμο... 'Όσο περισσότερο εξοικειώνομαι με τρόπους ανάγνωσης τόσο περισσότερο μπορώ να αναγνωρίσω τη θέση μου στον κόσμο που με περιβάλλει.»

Ιντζίδης & συν. (χχ: 3) Εισαγωγή στο αλφαβητικό σύστημα. Αθήνα: Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων. <http://hdl.handle.net/10795/816>

Scarborough, H. 2001. Connecting early language and literacy to later reading (dis)abilities: Evidence, theory, and practice. Στο S. B. Neuman & D. K. Dickinson (Επιμ.) Handbook of Early Literacy, 97-110. NY: Guilford Press.

Κατεβάστε και **μελετήστε προσεκτικά** τα παρακάτω άρθρα και το κεφάλαιο. Σημειώστε και ρωτήστε στην τάξη τα σημεία που δεν σας είναι κατανοητά:

- Πεντέρη Ε., & Παπαναστασάτου Ε. (2021). Διερεύνηση της εμπλοκής των γονέων σε σχέση με τον γραμματισμό των παιδιών προσχολικής ηλικίας στη βάση του μοντέλου των επικαλυπτόμενων σφαιρών επιρροής της Epstein. *Preschool and Primary Education*, 9(2). <https://doi.org/10.12681/ppej.25791>
- Παπαναστασάτου Ε. ., & Πεντέρη Ε. . (2018). Αναφερόμενες πρακτικές των νηπιαγωγών για το γραμματισμό: Αξιοποιώντας ένα ολοκληρωμένο μοντέλο για την κατανόηση και ερμηνεία του αναδυόμενου γραμματισμού στο νηπιαγωγείο. *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, 18(69), 59–89. <https://doi.org/10.26253/heal.uth.ojs.sst.2018.805>
- Μανωλίτσης, Γ. (2016). Ο αναδυόμενος γραμματισμός στην προσχολική εκπαίδευση: Νέα ζητήματα και εκπαιδευτικές προτάσεις. *Preschool and Primary Education*, 4(1), 3–34. <https://doi.org/10.12681/ppej.9970>
- Wolf, M. (2009). Ο Προυστ και το καλαμάρι: Πώς ο εγκέφαλος έμαθε να διαβάζει. Αθήνα: Πατάκης [Κεφάλαιο 4]